

การสวดสรภัญญะของจังหวัดนครพนม: ศึกษาตามแนวคิดพิพิธวรรณนาแห่งการสื่อสาร SARAPHANYA NAKHONPHANOM: AN ETHNOGRAPHY OF COMMUNICATION APPROACH

มัลลิกา มภา¹, ดวงเด่น บุญปก², วาสนา นามพงษ์²

Mallika Mapa¹, Doungden Boonpok², Wasana Nampong²

¹สาขาวิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

¹Program in Thai Language, Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University.

²คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

²Faculty of Humanities, Srinakharinwirot University.

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์โครงสร้างของสถานการณ์สื่อสารในการสวดสรภัญญะ และวิเคราะห์องค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสารต่างๆ ในการสวดสรภัญญะ ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์สื่อสารการสวดสรภัญญะของจังหวัดนครพนม ประกอบด้วยเหตุการณ์สื่อสารทั้งหมด 9 เหตุการณ์ ตามลำดับ ได้แก่ เหตุการณ์สื่อสารการทักทาย พิธีเปิดการสวดสรภัญญะ การแนะนำ การแสดงความสามารถของคณะกรรมการการสวดสรภัญญะ การให้รางวัล การค้นหาดาวเสียง การให้รางวัลดาวเสียง และพิธีปิดการสวดสรภัญญะ ซึ่งการแยกเหตุการณ์สื่อสารดังกล่าว ผู้วิจัยใช้วัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสาร สรุปภาพรวมได้ว่า ผู้ร่วมเหตุการณ์สื่อสารหลักของการสวดสรภัญญะ ประกอบด้วย พิธีการ คณะกรรมการ คณะผู้สวดสรภัญญะ พระสงฆ์ แยกผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ชมผู้ฟัง และผู้รับชมผู้ฟังที่อยู่ทางบ้าน สถานที่ของเหตุการณ์สื่อสารคือ ศาลาตรีมุข และศาลาพระธรรมราชานุวัตร วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร จังหวัดนครพนม ซึ่งสถานที่ในการดำเนินงานได้จัดแบ่งส่วนต่างๆ แก่ผู้ร่วมเหตุการณ์อย่างชัดเจน เวลาในการดำเนินงานการสวดสรภัญญะ คือ 09.00 น. ถึง 16.00 น. เหตุการณ์สื่อสารทั้งหมดจัดเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนนำ ส่วนเนื้อหา และส่วนสรุป หัวข้อหลักของการสวดสรภัญญะคือการแสดงความเคารพ ความศรัทธาต่อ คุณพระศรีรัตนตรัย วัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อเพิ่มความเชื่อ ความศรัทธาต่อพระพุทธศาสนา ยกระดับจิตใจให้ดีขึ้น และสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น เนื้อหาของเหตุการณ์สื่อสารคือ สวดสรภัญญะเพื่อจรรโลงใจผู้ฟัง ให้เนื้อหาของกลอนสวดขัดเกลาจิตใจ และถ่ายทอดคำสอนของพระพุทธศาสนา ให้เข้าถึงผู้ชมผู้ฟังได้ง่าย และเพิ่มความศรัทธา ความเคารพต่อพระรัตนตรัยในทุกเหตุการณ์สื่อสาร มีการใช้ภาษาไทยมาตรฐาน ภาษาไทยถิ่นอีสาน และอวัจนภาษาต่างๆ ประกอบ การสื่อสารในเหตุการณ์สื่อสารปรากฏ วัจนกรรมสื่อสารจำนวน 19 วัจนกรรม ได้แก่ แสดงความเคารพ การทักทาย การอธิบาย การขอบคุณ การขอร้อง การกล่าวนำ การกล่าวตาม การแนะนำ การชี้แจงกฎเกณฑ์ การกล่าวเชิญ การให้วัครู การอวยพร การสั่งสอน แจ้งให้ทราบ การแสดงความสามารถ การสั่ง การตัดบท การประกาศผลการตัดสิน และการขอพร ซึ่งวัจนกรรมเหล่านี้เกิดสลับกันได้ และผู้วิจัยพบว่า วัจนกรรมการกล่าวนำเป็นวัจนกรรมที่เด่นที่สุดในเหตุการณ์

สื่อสารทั้งหมด กฎการปฏิสัมพันธ์ที่ปรากฏในการสื่อสารแบ่งออกเป็นกฎทางพิธีกรรม การกล่าวข้อความ การถาม-ตอบของผู้ร่วมเหตุการณ์ และผู้วิจัย นำกฎดังกล่าวมาเป็นบรรทัดฐาน การตีความได้ว่า สังคมชนบทให้ความสำคัญ ความเคารพ ศรัทธาต่อคุณพระศรีรัตนตรัย เห็นได้จากการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีการดำเนินงานควบคู่ไปกับการ ทำนุบำรุงศาสนา และขัดเกลาจิตใจของคนในสังคม ด้วยการปรับคำสอนของศาสนาที่เข้าใจยากให้มีความเข้าใจและเข้าถึงคนในสังคมได้ง่ายขึ้น

คำสำคัญ: การสวดสรวักัญญะ ชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร

Abstract

The objectives of this study were to analyze the structure of communication events and the component of communication events in Saraphanya. The results of the study were found that the communication events in Saraphanya Nakhonphanom consisted of 9 communication events in orderly: greeting communication events in Saraphanya opening ceremony, introduction, the committee's ability performance, Saraphanya prayer, giving prizes looking for people who can pray Saraphanya well, giving prizes for people who can pray Saraphanya well and the Saraphanya closing ceremony which were separated by objective's rules.

From analysing the communication event component, it can be concluded in overall image that, people who cooperated in the Saraphanya communication event were the master of the ceremony, the committee's the Saraphanya prayer group, the monks, the qualified guests, the audience at the ceremony and the audience at home. The place of the communication event were three porch pavilion and Phra Dhammarachanuwat pavilion. That Phanom temple, Nokhonphanom province. The places were separated into parts obviously for participants. The procedure time was between 9:00 A.M.-4:00 P.M. There were 3 parts of communication event; introduction, contents and conclusion. The topics of Saraphanya were to pay respect and to show the faith to the Three Refuges. The main objectives were to increase the faith in Buddhism, to raise moral and to preserve local culture. The contents of the communication event were prayer to encourage the audience and let the content refine one's mind and transmit the Lord Buddha's teachings to the audience in this easier way, including increase the faith and respect to the Three Refuges. In every communication events, standard Thai language and northeastern Thai language was used and nonverbal languages consisted in the communication. In communication events appeared 19 communicative acts; respecting, greeting, explanation, thanking, asking, saying before, saying follow, introduction, clarify the rules, invitation, invocation, blessing, edifying, notice, ability, commanding, sampling and cut short, announcement of decision, asking for blessing. These acts were interchangeable and the researcher found that the say beforehand speech was the most outstanding among all communication events. The rules of

interaction appeared in the communication were separated into the rules in ceremony, saying wording and asking-answering of the participants. The researcher brought these rules to be guideline for norms of interaction and interpretation and found that rural area society admitted the important, respecting and faith to the Three Refuges. We can see from their preserving local culture along with supporting religious and refining the people's mind in their society by adapting the religious teaching which are difficult to easier understand and to reach people in society.

Keywords: Saraphanya prayer, An Ethnography of Communication

บทนำ

ชุมชนท้องถิ่นต่างๆ ในประเทศไทยต่างมีความต้องการที่จะสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนเพื่อให้สามารถดำรงคงอยู่โดยไม่สูญสลายหายไปกับกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลง เช่น ในท้องถิ่นอีสานมีวัฒนธรรมการสวดสรภัญญะ การสวดชนิดนี้เป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นแขนงหนึ่งที่กำลังได้รับการสืบสานและการอนุรักษ์ท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของกระแสสังคม การสวดสรภัญญะนอกจากจะมีความไพเราะแล้ว ยังให้ความบันเทิงแก่กลุ่มชน แฝงไว้ด้วยแง่คิดด้านการดำเนินชีวิตและการอบรมขัดเกลาจิตใจ

ชาวบ้านและปราชญ์ท้องถิ่นอีสานต่างไม่สามารถบอกได้ว่าการสวดสรภัญญะได้ถือกำเนิดขึ้นมาตั้งแต่ยุคสมัยใด พวกเขาทราบแต่เพียงว่าการสวดสรภัญญะได้อยู่คู่กับชาวอีสานมาเป็นเวลาช้านานแล้ว ชาวท้องถิ่นต่างสวดสรภัญญะเป็นประจำจนเกิดความเคยชิน และการสวดสรภัญญะได้กลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีทางวัฒนธรรม “การร้อง” และ “การสวด” ของชาวอีสาน [1]

ผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่ในท้องถิ่นตำบลหนองฮี อำเภอบลพปาก จังหวัดนครพนม ได้มีโอกาสชมและฟัง การสวดสรภัญญะมาเป็นเวลานานนับสิบปี มีข้อสังเกตว่า รูปแบบและรายละเอียดบางประการของการสวดสรภัญญะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ยกตัวอย่างเช่น ภาษาที่ใช้ในบทกลอนสวดนั้นแต่เดิม

เป็นภาษาบาลี-สันสกฤตและมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เรียกกลอนสวดในลักษณะนี้ว่า “กลอนแบบดั้งเดิม” [2] ต่อมาภาษาของกลอนสวดได้ถูกปรับเปลี่ยนไปใช้ภาษาถิ่นอีสาน มีการแต่งเนื้อหาของกลอนให้เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตและสังคมของชาวอีสาน ตลอดจนมีการแทรกเหตุการณ์ปัจจุบันเข้าไปในเนื้อหาของกลอนด้วย กลอนที่ได้รับการปรับเปลี่ยนภาษาและเนื้อหานี้เรียกกันว่า “กลอนประยุกต์” หรือ “กลอนทันสมัย” [2]

การสวดสรภัญญะโดยปกติกระทำกันในวันพระและวันสำคัญทางพุทธศาสนาต่างๆ แต่ช่วงเวลาที่ยิยมจัดงานให้ครึกครื้นกว่าช่วงเทศกาลอื่นๆ คือ ช่วงเทศกาลออกพรรษาเนื่องจากชาวอีสานถือกันว่าเป็นช่วงสารทใหญ่ผนวกกับเป็นช่วงเวลาพักหลังการทำงานหนักหรือหลังฤดูเก็บเกี่ยวจึงต้องฉลองให้ยิ่งใหญ่กว่าในโอกาสอื่นๆ

การสวดสรภัญญะเป็นกลวิธีการสร้างสีสันและสร้างความน่าสนใจให้แก่การจัดงานบุญตามเทศกาลได้เป็นอย่างดี ส่วนการสวดสรภัญญะเพื่อการแข่งขันมีเกณฑ์การพิจารณาจากความสามารถในการร้องกลอนและสรวัดตะจากเนื้อหาของกลอนทั้งสองแบบคือ กลอนสวดแบบดั้งเดิมและกลอนสวดประยุกต์หรือกลอนสวดทันสมัย โดยมีสัดส่วนการร้องของกลอนสวดประยุกต์มากกว่ากลอนสวดแบบดั้งเดิม

การสืบทอดและการอนุรักษ์วัฒนธรรม การสวดสรภัญญะได้รับการดัดแปลงเนื้อหาให้เป็นภาษาปัจจุบันเพื่อให้เป็นที่เข้าใจได้ง่าย การร้องกลอน หากยังคงรูปแบบดั้งเดิมทั้งหมดน่าจะทำให้เกิดความเบื่อหน่ายเนื่องจากเป็นภาษาธรรมชาติที่มีผู้เข้าใจจำกัด และอิงศาสนาเป็นหลัก การจะทำความเข้าใจต้องแปลเป็นภาษาธรรมชาติ แต่กลอนร้องแบบประยุกต์นั้น คนทั่วไปสามารถเข้าใจความหมายได้ทันทีโดยไม่ต้องแปลความหมายอีก

สาระของกลอนร้องแบบประยุกต์ได้รับการแต่งขึ้นให้เป็นที่เข้าใจได้ง่าย สอดแทรกคุณค่าในการอบรม ชัดเจนลึกลับและสั่งสอนคติธรรม แม้กลอนสวดทำนองสรภัญญะจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา แต่สิ่งที่ไม่เปลี่ยนแปลงคือ สถานที่ๆ ใช้ในการสวดคือ “วัด” เนื่องจากวัดยังคงเป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นแหล่งรวมความศรัทธา เป็นที่รวมพลังความสามัคคีของคนในชุมชนตลอดมาทุกยุคสมัย

การสวดสรภัญญะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมท้องถิ่นที่มีคุณค่าแก่การศึกษาและการอนุรักษ์ ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาวิเคราะห์วัฒนธรรมการสวดสรภัญญะด้วยวิธีการศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร (Ethnography of Communication) โดยนำหลักทฤษฎีของ เดล ไฮม์ส์ [4] มาประยุกต์ใช้

ไฮม์ส์ [3] ได้อธิบายเกี่ยวกับการศึกษา Ethnography of Communication ว่าชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสารเป็นการศึกษาภาษาศาสตร์เชิงสังคมที่เน้นเรื่องของการสื่อสาร การทำความเข้าใจข้อมูลวัฒนธรรมจะทำให้เข้าใจถึงการสื่อสารที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางวัฒนธรรม เป็นการศึกษาภาษาและวัฒนธรรมของชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพื่อทำความเข้าใจวิถีการสร้างสรรคในการใช้ภาษา อันเกิดจากความสามารถ ภูมิหลังทางวัฒนธรรมและวิถีสังคม

ผู้วิจัยศึกษากระบวนการสวดสรภัญญะของจังหวัดนครพนม จากสถานการณ์สื่อสาร (Com-

municative situation) ที่ประกอบไปด้วย เหตุการณ์สื่อสาร วัฒนธรรมสื่อสาร สื่อวัฒนธรรม และการเรียงลำดับวัฒนธรรมการสื่อสาร งานวิจัยนี้ยังมีประโยชน์ด้านการสืบสาน และเผยแพร่วัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานให้เป็นที่รู้จัก และเป็นข้อมูลแก่ผู้สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างของสถานการณ์สื่อสารในการสวดสรภัญญะ
2. เพื่อพรรณนาองค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสารต่างๆ ในการสวดสรภัญญะ

อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาศาสนาสวดสรภัญญะของจังหวัดนครพนมมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นหลักในงานวิจัย ได้แก่

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสวดสรภัญญะ

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวัฒนธรรม

2. รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสัมภาษณ์ การบันทึกภาพนิ่ง และภาพเคลื่อนไหว ถอดข้อความจากข้อมูลที่บันทึกได้ในสวดสรภัญญะ ของจังหวัดนครพนมจากแผ่นบันทึกข้อมูล

3. วิเคราะห์สถานการณ์สื่อสารและเหตุการณ์สื่อสาร ตามทฤษฎีชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร ของ ชาวิลล์-ทรอยก์ ในเรื่องต่อไปนี้

โครงสร้างของสถานการณ์สื่อสาร

องค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสาร

ความสำคัญของเหตุการณ์สื่อสาร

วัตถุประสงค์ของเหตุการณ์สื่อสาร

4. การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า

การเสนอผลการศึกษาค้นคว้า จะนำเสนอแบบพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่อง การสวดสรภัญญะของจังหวัดนครพนม: ศึกษาตามแนวชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร มีวัตถุประสงค์ที่ผู้วิจัยสนใจนำมาศึกษา 2 ประเด็น คือ เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างของสถานการณ์สื่อสารในการสวดสรภัญญะ และเพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสารต่างๆ ในการสวดสรภัญญะ โดยในประเด็นแรกผลการศึกษาพบว่า โครงสร้างของสถานการณ์สื่อสารการสวดสรภัญญะแบ่งออกเป็น 9 เหตุการณ์สื่อสาร และการแบ่งเหตุการณ์สื่อสารออกจากกันนั้นแยกโดยการดูความแตกต่างของวัตถุประสงค์หลักของการสื่อสาร กล่าวคือ เหตุการณ์สื่อสารเดียวกันต้องมีวัตถุประสงค์หลักเดียวกัน

ดังนั้นผู้วิจัยพบว่า สถานการณ์สื่อสารใน “การสวดสรภัญญะ” จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย เหตุการณ์สื่อสารทั้งหมด 9 เหตุการณ์ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดชื่อของแต่ละเหตุการณ์สื่อสารจากการกระทำที่เกิดขึ้นในแต่ละลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. เหตุการณ์สื่อสารการทักทาย มีวัตถุประสงค์เพื่อเกริ่นนำก่อนเข้าสู่พิธีการต่างๆ กล่าวคือ เป็นการกล่าวถึงผู้ที่มีส่วนสำคัญที่ให้การสนับสนุนให้งานนี้เกิดขึ้นได้ กล่าวถึงช่องทางการติดตามการถ่ายทอดสดของการสวดสรภัญญะนี้โดยการรับชมและรับฟังตามช่องทางการถ่ายทอดต่างๆ เช่น รับฟังตามคลื่นวิทยุต่างๆ เคเบิลทีวี และทางเว็บไซต์ และเพื่อเป็นการรอเวลาที่ผู้ร่วมเหตุการณ์สำคัญมาครบทุกคนซึ่งหากมาไม่ครบพิธีการต่างๆ ก็ดำเนินต่อไปไม่ได้

2. เหตุการณ์สื่อสารพิธีเปิดการสวดสรภัญญะ เหตุการณ์สื่อสารนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความเคารพต่อสถาบันศาสนาที่พุทธศาสนิกชนต้อง

แสดงออกต่อพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เช่น การจุดเทียน ธูป บูชาพระรัตนตรัย การสวดมนต์ ไหว้พระ เป็นต้น

3. เหตุการณ์สื่อสารการแนะนำ เหตุการณ์สื่อสารนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ทราบถึงผู้ที่มีความสำคัญในการสวดสรภัญญะ กล่าวคือ เพื่อให้ทราบว่า มีใครเป็นแขกผู้ทรงคุณวุฒิ ใครเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสวดสรภัญญะ ใครเป็นคณะกรรมการจัดงาน และมีกลุ่มบุคคลใดบ้างที่เข้าร่วมสวดสรภัญญะ

4. เหตุการณ์สื่อสารการแสดงความสามารถของคณะกรรมการเป็นเหตุการณ์หลังจากที่พิธีกรแนะนำกรรมการ ซึ่งเหตุการณ์สื่อสารนี้มีจุดประสงค์เพื่อยืนยันความสามารถของกรรมการว่าเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้มากด้วยประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการสวดสรภัญญะ จึงมีความสามารถในการประเมิน ตัดสิน และให้รางวัลแก่ผู้สวดสรภัญญะได้ในส่วนของคณะกรรมการได้แสดงความสามารถในการร้องและการใช้เสียง เช่น การร้องบทสวดขวัณ การร้องหมอลำ และการแห่ โดยเฉพาะการแสดงความสามารถของกรรมการในการร้องบทสวดขวัณเป็นการเรียกขวัญของคณะผู้สวดสรภัญญะและผู้เข้าร่วมงานทุกคน เป็นการสร้างขวัญกำลังใจ สร้างพลังศรัทธา และสร้างสมาธิให้แก่กลุ่มผู้สวดสรภัญญะและผู้เข้าร่วมงานทุกคน

5. เหตุการณ์สื่อสารการสวดสรภัญญะมีวัตถุประสงค์เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีของคนในสังคมและสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่นอีสานโดยการแสดงออกและการปฏิบัติที่เหมาะสมกับการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดีทั้งในเรื่องของการแต่งกายที่สุภาพเรียบร้อย กิริยาที่สำรวม และวาจาที่สุภาพ ฯลฯ เป็นการแสดงพลังแห่งความศรัทธาและพลังแห่งความสามัคคีของคนในสังคมเพื่อแสดงความเคารพบูชาต่อศาสนาและความเชื่อที่พวกเขายึดเหนี่ยว

6. เหตุการณ์สื่อสารการให้รางวัลแก่ผู้สวดสรภัญญะมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการสวด

สรภัญญะด้วยการให้กำลังใจและเฟ้นหากลุ่มบุคคล และบุคคลที่มีความเหมาะสมในการรับรางวัล โดยคณะกรรมการได้จัดอันดับรางวัลทั้งสิ้นเป็น 3 รางวัล ได้แก่ รางวัลอันดับที่ 1 2 และ 3 ตามลำดับ รางวัลเหล่านี้เป็นเครื่องมือในการสร้างแรงจูงใจให้มีการ ประชัณการสวดสรภัญญะ และทำให้บรรยากาศ การสวดครีกรีน และนำเสนอใจว่ากลุ่มคณะใดจะได้รับ รางวัลอันดับใดบ้าง นอกจากนี้ยังเป็นแนวทางในการ อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น และทำนุบำรุงพุทธศาสนา ควบคู่กันไปโดยการจัดการของคนในท้องถิ่น

7. เหตุการณ์สื่อสารการค้นหาดาวเสียงมี วัตถุประสงค์เพื่อให้ความสำคัญกับผู้ที่เป็นต้นเสียง หรือผู้ที่มีเสียงดี มีเสียงไพเราะในการสวดสรภัญญะ กล่าวคือคนที่สามารถจะมาเป็นต้นเสียงได้นั้นต้อง นอกจากจะต้องมีน้ำเสียงไพเราะแล้ว เสียงต้องมีพลัง สามารถร่อนนำในการขึ้นต้นบทสวดได้อย่างไม่ ผิดเพี้ยน นอกจากคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นแล้ว ผู้ที่เป็นต้นเสียงย่อมหมายถึงผู้ที่มีบทบาทในการเป็น ผู้นำที่สามารถสร้างความเชื่อมั่นให้กับสมาชิกในกลุ่ม

8. เหตุการณ์สื่อสารการมอบรางวัลดาวเสียง มีวัตถุประสงค์เพื่อ สนับสนุนต้นเสียงของคณะ สรภัญญะ ด้วยการให้กำลังใจและเฟ้นหาบุคคลที่มี ความเหมาะสมในการรับรางวัล โดยคณะกรรมการ ได้จัดอันดับรางวัลทั้งสิ้นเป็น 3 รางวัล ได้แก่ รางวัล อันดับที่ 1 2 และ 3 ตามลำดับ รางวัลเหล่านี้ เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสร้างแรงจูงใจให้คณะผู้สวด สรภัญญะแต่ละคณะเลือกหัวหน้า หรือต้นเสียงที่ เสียงดี สามารถเป็นผู้นำในการสวดสรภัญญะ อีกทั้ง ยังช่วยให้บรรยากาศการสวดสรภัญญะครีกรีน

9. เหตุการณ์สื่อสารพิธีปิดงานสวดสรภัญญะ เป็นเหตุการณ์ที่บอกให้ทราบว่ากิจกรรมการสวด สรภัญญะได้ถึงเวลาสิ้นสุดลงแล้ว สิ่งที่เกิดขึ้นใน เหตุการณ์นี้เป็นเรื่องของการลา เป็นการลาพระพุทธรูป พระสงฆ์ และพระธรรม เป็นการกราบไหว้เพื่อลา มีการทำพิธีทางศาสนา มีการประกาศเพื่อแจ้งลาและ

และปิดงาน พิธีปิดอย่างเป็นทางการเริ่มจากการ สวดมนต์เพื่อกราบลา และรับศีล รับพรจากภิกษุสงฆ์ อุบาสกอุบาสิกาจะถวายต้นกล้วยพฤกษ์แก่พระสงฆ์ เพื่อแสดงความเป็นชาวพุทธที่ดีในการถวายเครื่อง บูชาและมอบปัจจัยเพื่อทำนุบำรุงพุทธศาสนา และ นับเป็นนัยแห่ง “สิริมงคล” เนื่องจากชาวอีสานเชื่อว่า “ต้นกล้วยพฤกษ์” เป็นต้นไม้ศักดิ์สิทธิ์ที่เกิดในยุคของ พระศรีอาริยะ ต้นไม้นี้เชื่อกันว่าสามารถบันดาลผล ให้แก่ผู้ที่อธิษฐานขอพรได้

ส่วนประเด็นที่สองของการศึกษาค้นคว้า ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของเหตุการณ์สื่อสาร ที่นำแนวการวิเคราะห์ตามแนวคิดของซาวิลล์- ทรอยก์ [5] ซึ่งแบ่งออกเป็น 10 องค์ประกอบคือ 1) ชนิดของเหตุการณ์ 2) หัวข้อ 3) วัตถุประสงค์ 4) เวลา-สถานที่ 5) ผู้ร่วมเหตุการณ์ 6) รูปแบบ การสื่อสาร 7) เนื้อหาการสื่อสาร 8) ลำดับกิจกรรม 9) กฎการปฏิสัมพันธ์ 10) บรรทัดฐานการตีความ

ผู้วิจัยขอยกตัวอย่างการวิเคราะห์เหตุการณ์ สื่อสารตามองค์ประกอบข้างต้น 1 ตัวอย่างดังนี้

เหตุการณ์สื่อสารการแสดงความสามารถ ของคณะกรรมการ

1. ชนิดของเหตุการณ์ เหตุการณ์สื่อสารนี้ จัดเป็นเหตุการณ์สื่อสารประเภทการสร้างความสำเร็จ

2. หัวข้อ หัวข้อของเหตุการณ์สื่อสาร การแสดงความสามารถของคณะกรรมการ คือ แสดง พลังเสียงของคณะกรรมการ เน้นย้ำความสามารถ ของคณะกรรมการที่ตัดสินใจเรื่องเสียง และการ แสดงความสามารถโดยสอดแทรกการอวยพร

3. วัตถุประสงค์ เหตุการณ์สื่อสารการแสดง ความสามารถของคณะกรรมการ มีวัตถุประสงค์เพื่อ สร้างความน่าเชื่อถือของคณะกรรมการให้แก่ผู้สวด สรภัญญะ ว่าผู้ที่มาตัดสินนั้นมีความรู้ความสามารถ มากเท่าใด และเพื่ออวยพรให้คณะสรภัญญะได้มี ความมั่นใจ มีกำลังใจในการแข่งขันการสวดสรภัญญะ

4. เวลา-สถานที่ เหตุการณ์สื่อสารการแสดง
ความสามารถของคณะกรรมการ ดำเนินงาน ณ ศาลา
ตรีมุข วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร เวลา 9.00 น.
- 16.00 น.

5. ผู้ร่วมเหตุการณ์ ในเหตุการณ์สื่อสารนี้
มีผู้ร่วมเหตุการณ์หลัก 6 ฝ่าย ได้แก่ พิธีกร พระสงฆ์
กรรมการ แขกผู้ทรงคุณวุฒิ คณะสภากัญญา และผู้ชม
ผู้ฟัง มีผู้ร่วมเหตุการณ์รอง 1 ฝ่ายคือ ผู้รับชมรับฟัง
ทางบ้าน ซึ่งแต่ละฝ่ายอธิบายได้ดังนี้

ก. ผู้ร่วมเหตุการณ์หลัก 6 ฝ่าย ได้แก่

พิธีกร เป็นชาย 1 คน ทำหน้าที่เชิญ
คณะกรรมการที่จะแสดงความสามารถจำนวน 3 คน
ให้ออกมาแสดงความสามารถทีละคน

พระสงฆ์ มีทั้งหมด 4 รูป ชมการแสดง
ความสามารถของคณะกรรมการ

คณะกรรมการ กรรมการจำนวน 3 คน
ออกมาแสดงความสามารถ ส่วนกรรมการที่เหลือ
นั่งชมการแสดงความสามารถของคณะกรรมการ

แขกผู้ทรงคุณวุฒิ ทำหน้าที่ชมการ
แสดงความสามารถของคณะกรรมการ

คณะสภากัญญา เป็นกลุ่มผู้สวดสรภัญญะ
จำนวน 5-6 คน ชมการแสดงความสามารถของ
คณะกรรมการ

ผู้ชมผู้ฟัง เป็นชาวบ้านทั่วไปที่มาก
ร่วมงาน ณ สถานที่ประชุมการสวดสรภัญญะ
วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร ผู้ชมผู้ฟังมีประมาณ
200 คน

ข. ผู้ร่วมเหตุการณ์รอง มี 1 ฝ่าย คือ
ผู้รับชมรับฟังที่อยู่ทางบ้าน เป็นบุคคลทั่วไปที่ติดตาม
การดำเนินงานสวดสรภัญญะทางสถานีวิทยุ
กระจายเสียง ทางเคเบิลทีวีของจังหวัดนครพนม
และทางเว็บไซต์ www.takho.com และผู้ชมทางบ้าน
ไม่ปรากฏจำนวนที่แน่นอน

6. รูปแบบการสื่อสาร รูปแบบการสื่อสาร
ของเหตุการณ์สื่อสารการแสดง ความสามารถของ

คณะกรรมการ คือ ใช้รูปแบบที่เป็นวิจนภาษา ซึ่งมี
ทั้งการพูดภาษาการขับร้อง เช่น

คณะกรรมการชาย: ครับพี่น้องที่เคารพ
ผมบุญมี เครือพันธ์ ได้รับแต่งตั้งให้เป็นกรรมการ
ขออนุญาตสวดวิญให้แห่นจ๊กหนอยแหะ (สวดวิญให้ก่อน
นิดหนอย)

(ร้อง) บัดนี้ จะได้พรรณาเรื่องเป็นแนวทาง
ก่อเกื้อเพื่อฟังกับพญาพอให้เป็นหนักลับปลุก
ลงดิน เป็นอาหารดิน ของผู้รู้คนบนพื้นดิน เพื่อเป็น
ทุนนำไปปัจจัยอยู่...วัฒนธรรมท้องถิ่น ศิลปินม่วนจัน
สรภัญญะชดหม่อม่วนหู เชิญพ่อคุณแม่ผู้มาประกวด
สรภัญญะ แข่งขันกันหลายทีมให้เลือกชิมดอกเต๋อ
ท่านนะ มันสิหวานหรือสิส้มขมเค็ม ให้เลือกเบ็ง...

ประกวดสรภัญญะฮ่านี มีเจตจำนงหมาย
ขอถวายบูชา ศาสนาองค์ล้ำ ทางพระธรรม พระสงฆ์
พร้อมบูชาคุณสนองกอบปร มอบสรภัญญะทั้งนี้
หน่วยแก้วแมนหน่วยสาม บ่เคยคิดล่วงข้ามคุณ แห่ง
พระรัตนตรัย ได้ขจัดโพยกัยให้อยู่เย็นหายฮ้อน... สาธุ

7. เนื้อหาการสื่อสาร เหตุการณ์สื่อสาร
การแสดงความสามารถของคณะกรรมการมีเนื้อหา
การสื่อสาร เกี่ยวกับการทำให้ประจักษ์เห็นจริงว่า
กรรมการที่มาตัดสินนั้นมีความรู้ความสามารถจริง
จึงได้รับคัดเลือกมาเป็นคณะกรรมการตัดสินการสวด
สรภัญญะ กรรมการสร้างความน่าเชื่อถือโดยการ
แสดงความสามารถทางด้านการใช้เสียง และออกมา
แสดงให้ผู้ชมผู้ฟังได้เห็นชัดจริงถึงความสามารถ และ
ความรู้ที่จะมาตัดสินในเรื่องการใช้เสียงในการสวด
สรภัญญะ

การแสดงความสามารถของคณะกรรมการ
แต่ละคนเลือกการแสดงที่แตกต่างกัน เพื่อแสดงให้เห็นถึงศิลปวัฒนธรรมของชาวอีสานที่หลากหลาย
แต่เนื้อหาของการแสดงแต่ละคนคล้ายกัน คือ การ
ขอพรและการอวยพรทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างขวัญและ
กำลังใจให้แก่คณะผู้สวดสรภัญญะให้มีความมั่นใจใน
การสวดสรภัญญะ คณะกรรมการมี 3 คนที่ออกมา

แสดงความสามารถ ทำการสู่วิญ การร้องหมอลำ และสอดแทรกวัฒนธรรมของภาคกลางด้วยการแหล่ เช่น

การสวดสู่วิญของ อาจารย์บุญมี เครือพันธ์ ซึ่งบทสู่วิญถือว่าเป็นวัฒนธรรมหนึ่งในสังคมอีสานที่สืบทอดกันมายาวนาน ใช้ร้องเพื่อเรียกขวัญให้กลับมา เช่น ถ้าไปอยู่ไกลบ้านเมื่อกลับมาเยี่ยมบ้านก็จะทำพิธีเรียกขวัญ หรือเผชิญเรื่องชั่วร้าย ประสบอุบัติเหตุมา ก็จะเรียกขวัญให้มาอยู่กับตัว มีความเชื่อว่าถ้าคนตกใจมาก ๆ ขวัญจะหายไม่มาอยู่กับตัว ต้องเรียกให้กลับมา เป็นต้น

ในการเรียกขวัญของการแข่งขันการสวดสรภัญญะ เป็นการเรียกขวัญเพื่อลดความตื่นเต้น สร้างความมั่นใจและกำลังใจให้แก่คณะสรภัญญะที่มาแข่งขัน เนื่องจากการสู่วิญ เช่น

อาจารย์บุญมี: (พูด) มือนี่ที่นัดเฮา ถือว่าเป็นรอบคัดเลือกมือสุดท้าย ทั้งอาทิตย์หน้าชิงชนะเลิศ กะขออวยพรให้พี่น้องเฮาที่ได้มาฮ่วม (ร่วม) แข่งสรภัญญ์ได้ประสบความสำเร็จ (ร้อง) เออ..... ให้หายหวัดหายไข้หายไ้ทุกสิ่งให้คิง (กาย) เย็นคือน้ำคาล้ำฮ้อนอย่าให้มี ในมือนี่และมือหน้าไซคหลังมาโฮม สมพรจา ออย่าคลอนแคลน ให้ไซคมาพายุ (ผลักตัน) ฟุคือ ขอนพูนน้ำ ออย่ามียามจมจอตตลอดไป...

การร้องหมอลำของอาจารย์นลินี เช่น

โอ้...โอ้โอ้ย...ละน้อ...ละสิบนี้วยกใส่เกศบุชชา ยิงคุณมิ่งรัตนา สามพระองค์จขอยชวงค์ ข้าบิดาพร้อม คุณครูผู้สอนสั่ง ออย่าได้ผิตพลาดพลั้ง ยามข้าสิโอ้ลำ...

8. ลำดับวัฒนธรรม ลำดับวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในเหตุการณ์สื่อสารการแสดงความสามารถของ คณะกรรมการ ได้แก่ วัฒนธรรมการเชิญ วัฒนธรรมการอวยพร วัฒนธรรมการขอพร ซึ่งแต่ละวัฒนธรรมอธิบายได้ดังนี้

วัฒนธรรมการเชิญ วิเคราะห์จากการพูดเชิญกรรมการของพิธีกร เช่น “เตี๋ยขอทดสอบ

ความสามารถสักหน่อยครับ ขอสัก 2 นาที ให้อาจารย์ โชว์เสียง เพราะว่าท่านจะเป็นคนให้คะแนนในเรื่องของเสียงเป็นหลักนะครับ เชิญอาจารย์ครับ ขอเสียงปรบมือให้อาจารย์บุญมี เครือพันธ์ครับ เริ่มครับ...”

อันดับแรก ขอเชิญ อาจารย์นลินี จันทนะ ครับ เชิญอาจารย์ทางนี้ อากาศร้อนต้องฟังเสียง ชักกล่อมเย็น ๆ ครับ...

วัฒนธรรมการขอพร วิเคราะห์จากการแสดงความสามารถของกรรมการที่ขอพรจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น

อาจารย์นลินี: (ลำ) โอ.....โอ.....โอ.....ละน้อ ละสิบนี้วยกใส่เกล้า วันทายกใส่เกศ ทุก ๆ เพศชนชั้น ขอให้จงคอยดู บุชชา ยิงคุณมิ่งรัตนา สามพระองค์ จขอยชวงค์ปวงข้า บิดาพร้อมคุณครูผู้สอนสั่ง.....

วัฒนธรรมการอวยพร วิเคราะห์จากการแสดงความสามารถของคณะกรรมการ เช่น อาจารย์บุญมี: (พูด) มือนี่ที่นัดเฮา ถือว่าเป็นรอบคัดเลือกมือสุดท้าย ทั้งอาทิตย์หน้าชิงชนะเลิศ กะขออวยพรให้พี่น้องเฮาที่ได้มาฮ่วม (ร่วม) แข่งสรภัญญ์ได้ประสบความสำเร็จ (ร้อง) เออ..... ให้หายหวัดหายไข้หายไ้ทุกสิ่งให้คิง (กาย) เย็นคือน้ำคาล้ำฮ้อนอย่าให้มี ในมือนี่และมือหน้าไซคหลังมาโฮม สมพรจา ออย่าคลอนแคลน ให้ไซคมาพายุ (ผลักตัน) ฟุคือ ขอนพูนน้ำ ออย่ามียามจมจอตตลอดไป...

การร้องหมอลำของอาจารย์นลินี เช่น

“มือนี่ชัดตฤกษ์วันดี วันดีทีโสภาพหมู่ประชา กะโฮฮ้อง พวกพี่น้องหญิงชายน้อยใหญ่พากัน ไหลหลังเข้า โอยโฮมเข้าอยู่บ่อนเตี๋ย ด้วยความฮัก กลมเกลียวมันประชันกลอน พร้อมแต่้มแต่งศิลป์ แสดงพื้นบ้าน แม่นพระคุณทดแทนไซเออ..แม่นพระคุณบุญนำเออ...เออ...ละนา..”.

9. กฎการปฏิสัมพันธ์ กฎการปฏิสัมพันธ์ของเหตุการณ์สื่อสารคือ การแสดงความสามารถของคณะกรรมการเมื่อคณะกรรมการขั้ร้องจบลง พิธีกรต่างชื่นชมคณะกรรมการเพื่อสร้างกำลังใจ

ผู้ร่วมเหตุการณ์ทุกคนจะปรบมือ แสดงการชื่นชมว่า
กรรมการเป็นผู้ที่มีความสามารถและเชื่อมั่น
กรรมการ

นอกจากการชมและการแสดงความเชื่อมั่น
แล้ว พิธีกรยังสอดแทรกความตลกขบขันเพื่อเพิ่ม
สีสันในการแข่งขันอีกด้วย เช่น

อ.นลินี: ...แม่พระคุณทดแทนใช้เออ...แม่
พระคุณบุญหนัก...เออ เอ้ยละนา (ขอบคุณค่ะ)

พิธีกร: อันผู้ใดสิได้รางวัลดาวเสียงต้อง
ล้ำม่วนกว่าเพื่อนเด้อครับเด้อ (หัวเราะ)...

อ.บุญมี: ...โอยละนอ...สาธุ

พิธีกร: โอยออนซอนเต้ (นำอัจฉา) ปะเมื่อเฮา
(ปะกลับเถอะเรา) ใต้ฟังม่วนๆ (เพราะๆ) แล้วกะเมื่อ
แหละ(หัวเราะ)

10. บรรทัดฐานการตีความ เมื่อกรรมการ
แต่ละคนได้แสดงความสามารถเสร็จสิ้นลง มีการ
ปรบมือเป็น การให้เกียรติ และแสดงความพึงพอใจ
เพื่อให้เห็นว่ากรรมการคือ ผู้ที่มีความสามารถจริง
มีคุณสมบัติและความเหมาะสมในการมาเป็นกรรมการ
ตัดสิน ผลการตัดสินออกมาควรค่าต่อความน่าเชื่อถือ

ส่วนการสอดแทรกความตลกขบขันและเสียง
หัวเราะในการสดสรภัญญะเป็นการสร้างบรรยากาศ
ไม่ให้เป็นพิธีการมากเกินไป และไม่ทำให้รู้สึกว้า
เป็นการแข่งขันที่เคร่งเครียด

สรุปและอภิปรายผล

สรุป

งานวิจัยนี้ศึกษาการสดสรภัญญะตามแนว
ชาติพันธุ์วรรณาแห่งการสื่อสาร โดยเก็บข้อมูล
จากการสดสรภัญญะในเขตพื้นที่จังหวัดนครพนม
ในช่วงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2551-กันยายน พ.ศ. 2552
โดยศึกษาสถานการณ์สื่อสาร และเหตุการณ์สื่อสาร
ต่างๆ ในการสดสรภัญญะ สรุปได้ดังนี้

1. สถานการณ์สื่อสาร “การสด สรภัญญะ”

ในสถานการณ์สื่อสาร “การสดสรภัญญะ”
ผู้วิจัยใช้วัตถุประสงค์เป็นเกณฑ์ในการแยกเหตุการณ์
สื่อสารต่างๆ ออกจากกัน และพบว่า ประกอบด้วย
เหตุการณ์สื่อสาร 9 เหตุการณ์ ตามลำดับดังนี้

- 1.1) เหตุการณ์สื่อสารการทักทาย
- 1.2) เหตุการณ์สื่อสารพิธีเปิดการสด
สรภัญญะ
- 1.3) เหตุการณ์สื่อสารการแนะนำ
- 1.4) เหตุการณ์สื่อสารการแสดง
ความสามารถของคณะกรรมการ
- 1.5) เหตุการณ์สื่อสารการสดสรภัญญะ
- 1.6) เหตุการณ์สื่อสารการให้รางวัลผู้สด
สรภัญญะ
- 1.7) เหตุการณ์สื่อสารการค้นหาดาวเสียง
- 1.8) เหตุการณ์สื่อสารการให้รางวัล
ดาวเสียง
- 1.9) เหตุการณ์สื่อสารพิธีปิดการสด
สรภัญญะ

2. เหตุการณ์สื่อสารในสถานการณ์ สื่อสาร “การสดสรภัญญะ”

เหตุการณ์สื่อสารแต่ละเหตุการณ์ใช้
องค์ประกอบตามแนวคิดของซาวิลล์-ทรอยก์ [5]
ในการวิเคราะห์ 10 ประการ คือ 1) ชนิดของเหตุการณ์
2) หัวข้อ 3) วัตถุประสงค์ 4) เวลา-สถานที่ 5) ผู้ร่วม
เหตุการณ์ 6) รูปแบบการสื่อสาร 7) เนื้อหาการ
สื่อสาร 8) ลำดับวัจนกรรม 9) กฎการปฏิสัมพันธ์
10) บรรทัดฐานการตีความ

เหตุการณ์สื่อสารการสดสรภัญญะที่จัดเป็น
งานใหญ่ในรอบปีของจังหวัดนครพนมพบว่า เกิดขึ้น
ในช่วงเทศกาลออกพรรษา โดยใช้สถานที่ที่เป็น
ศูนย์กลางของชุมชนคือ วัดพระธาตุพนมวรมหาวิหาร
จังหวัดนครพนม กลุ่มบุคคลผู้เข้าร่วมในเหตุการณ์
สื่อสาร ได้แก่ พิธีกร พระสงฆ์ คณะกรรมการ

คณะผู้สวดสรภัญญะ ผู้ชม และผู้ฟัง

การสื่อสารในเหตุการณ์สื่อสารต่างๆ ใช้ภาษาไทยกลางและภาษาไทยถิ่นอีสานในการสื่อสารด้านการปฏิสัมพันธ์พบว่า ผู้เข้าร่วมงานสวดสรภัญญะมีบรรทัดฐานการปฏิบัติตนสอดคล้องกัน โดยสังเกตได้จากการการปฏิบัติและการแสดงความเคารพอย่างนอบน้อมต่อพระพุทธรูปและภิกษุสงฆ์ มีกิริยาสำรวมในการนั่ง การกราบ การไหว้ ใช้อาจาเหมาะสมแก่พระสงฆ์และผู้อาวุโส มีการแต่งกายที่เหมาะสมกับกาลเทศะ พิธีพืชน์ในการใช้เครื่องบูชาที่งดงาม สิ่งเหล่านี้ล้วนแสดงให้เห็นถึงความยึดมั่นและศรัทธาในพระพุทธศาสนาของชาวจังหวัดนครพนม

3. วัจนกรรมในเหตุการณ์สื่อสารของสถานการณีสื่อสารการสวดสรภัญญะ

วัจนกรรมในเหตุการณ์สื่อสารของสถานการณีสื่อสารการสวดสรภัญญะจังหวัดนครพนม พบว่ามี วัจนกรรมที่ปรากฏในเหตุการณ์สื่อสารต่างๆ รวม 19 วัจนกรรม ได้แก่ แสดงความเคารพ การทักทาย การอธิบาย การขอบคุณ การขอร้อง การกล่าวนำ การกล่าวตาม การแนะนำ การชี้แจงกฎเกณฑ์ การกล่าวเชิญ การไหว้ครู การอวยพร การสั่งสอน แจ้งให้ทราบ การแสดงความสามารถ การสั่งการตบตบ การประกาศผลการตัดสิน และ การขอพร ซึ่งวัจนกรรมเหล่านี้เกิดสลับกันได้ และผู้วิจัย พบว่า วัจนกรรมการกล่าวนำ ซึ่งวัจนกรรมต่างๆ มีการเกิดขึ้นแบบสลับไปตามเจตนาของผู้กล่าววัจนกรรม โดยวัจนกรรมการกล่าวนำเป็นวัจนกรรมที่เกิดขึ้นมากที่สุดและผู้ที่แสดงบทบาทนี้ได้แก่ผู้นำท้องถิ่น แสดงให้เห็นว่าสังคมท้องถิ่นนครพนมให้ความสำคัญกับผู้ที่มิบทบาทในการเป็นผู้นำท้องถิ่นซึ่งมักเป็นผู้ใหญ่ที่คนในท้องถิ่นให้ความเคารพนับถือและยกย่องให้เป็นผู้นำที่ทำหน้าที่เป็นตัวแทนในการนำคนในท้องถิ่นให้ปฏิบัติตามขั้นตอนต่างๆ ในการดำเนินงานสวดสรภัญญะ ผู้หลักผู้ใหญ่ของท้องถิ่นจึงมีบทบาทและมีความสำคัญต่อการดำเนินงาน

การสวดสรภัญญะ เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมดูแลชุมชนและคนในชุมชนให้อยู่ในกฎระเบียบ ปฏิบัติตามกรอบของสังคมและปฏิบัติงานร่วมกันด้วยความสามัคคี

อภิปรายผล

การสวดสรภัญญะเป็นวัฒนธรรมที่แสดงให้เห็นถึงการใช้ภาษาอย่างมีคุณค่าและมีความหมายเป็นการใช้ภาษาเพื่ออบรม ชัดเกลาลจิตใจ และเผยแผ่หลักธรรมคำสอนของพุทธศาสนาสู่พุทธศาสนิกชนทั้งหลายให้มีหลักยึดเหนี่ยวและเข้าถึงความหมายของ “ธรรมะ” การสวดสรภัญญะในยุคดั้งเดิมนั้นพระสงฆ์จะสวดเป็นภาษาบาลีที่ประชาชนส่วนใหญ่ มักไม่เข้าใจความหมาย ในเวลาต่อมาการสวดได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปใช้ภาษาธรรมดาที่คนทั่วไปสามารถเข้าใจได้ง่ายซึ่งส่งผลดีต่อการเผยแผ่และสืบสานพระพุทธศาสนาสู่คนในรุ่นหลัง การสวดสรภัญญะจึงเป็นกุศโลบายท้องถิ่นที่แฝงไว้ด้วยการอบรมสั่งสอน ชัดเกล้า เผยแผ่ศาสนา ตลอดจนเป็นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารให้คนในท้องถิ่นได้เข้าใจความหมายเพื่อนำ “ธรรมะ” ไปเป็นหลักปฏิบัติในการดำเนินชีวิต

การใช้ภาษาในการสวดสรภัญญะมีรูปแบบการสื่อสารทั้งที่เป็นแบบทางการ กึ่งทางการและไม่เป็นทางการ การใช้ภาษาระดับทางการและกึ่งทางการมักใช้ภาษาไทยกลางในการกล่าวดำเนินงานในส่วนของการที่เป็นพิธีการ เช่น พิธีกรกล่าวต้อนรับผู้ร่วมงาน การกล่าวรายงานต่อประธานในพิธี การกล่าวแนะนำประธานและคณะกรรมการจัดงาน ฯลฯ ส่วนการใช้ภาษาระดับกึ่งทางการและไม่เป็นทางการมักใช้ภาษาไทยกลางปนภาษาไทยถิ่นอีสานมีการใช้ในโอกาสที่พิธีกรพูดซักถามคณะผู้เข้าร่วมสวดสรภัญญะที่มักใช้ภาษาในลักษณะ ยั่วล้อ สร้างความสนุกสนาน เป็นกันเอง การใช้ภาษาไทยถิ่นอีสานนอกจากจะเป็นการสื่อสารถึงคนในท้องถิ่นอีสานแล้วยังเป็นการสื่อสารถึงประชาชนของ

สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวซึ่งอยู่อีก
ปากฝั่งแม่น้ำโขงตรงข้ามกับจังหวัดนครพนมอีกด้วย
เนื่องจากการสวดสรภัญญะของจังหวัดนครพนม
มีการกระจายเสียงผ่านสื่อที่ผู้อยู่อาศัยในสองปากฝั่ง
แม่น้ำโขงสามารถรับฟังได้ทางวิทยุ

การสวดสรภัญญะในแบบเดิมที่ใช้ภาษาบาลี
ในการสวดมักถูกมองว่าเป็นพิธีการที่เคร่งครัด
ศักดิ์สิทธิ์ที่ผู้สวดและผู้ฟังต้องสำรวม แต่ในการสวด
สรภัญญะรูปแบบใหม่มีการสร้างอารมณ์ขัน เพื่อให้
การสวดดำเนินไปอย่างน่าสนใจ เป็นการสร้าง
บรรยากาศให้ผู้เข้าร่วมงานไม่เกิดความรู้สึกเบื่อหน่าย

การแสดงความสามารถของผู้เข้าร่วมงาน
มีส่วนทำให้บรรยากาศของงานดำเนินไปได้ด้วย
ความสนุกสนาน เช่น คณะกรรมการบางคนได้ร้อง
หมอลำที่ใช้ภาษาสวยงาม คล้องจอง ให้ทั้งข้อคิด
และสอดแทรก มุกตลกไว้ด้วย กลุ่มผู้เข้าร่วมสวด
บางกลุ่มมีกลวิธีการนำเสนอที่สามารถสร้างความสนใจ
และความขบขันให้แก่ผู้ชมและผู้ฟัง ผู้ที่มีเสียงไพเราะ
โดดเด่น สามารถสวดสรภัญญะได้จับใจผู้ฟังจะได้รับ
ฉายาว่า “ดาวเสียง” ความสามารถต่าง ๆ ของผู้เข้า

ร่วมงานทำให้บรรยากาศของงานมีความสนุกสนาน
และผ่อนคลาย

การแสดงออกด้านภาษากายเพื่อให้เห็นถึง
การปฏิบัติตนเป็นพุทธศาสนิกชนที่ดี เช่น การแต่งกาย
ที่มิดชิดด้วยชุดพื้นเมืองของอุบลสิกา การทำ
ขันหมากเบ็งเพื่อนำมาเป็นเครื่องบูชาในการสวด
สรภัญญะ การนั่งของ คณะผู้สวดสรภัญญะและผู้ชม
ที่นั่งกับพื้นในท่าเทพบุตร และท่าเทพธิดา เป็นต้น
ถือได้ว่าการปฏิบัติตนที่ดีในการเข้าวัดหรือประกอบ
พิธีทางศาสนาที่ต้องมีความสำรวม กาย วาจา และใจ
โดยเฉพาะในการสวดสรภัญญะของคณะ ผู้สวด
สรภัญญะ ซึ่งสมาชิกทุกคนเป็นผู้หญิง การแต่งกาย
ใส่เสื้อรัดกุม นุ่งผ้าถุง การปฏิบัติตนในวัด สำรวมกาย
สังเกตจากการที่ผู้สวดสรภัญญะเดินคลานเข้า นั่ง
พับเพียบ นั่งท่าเทพธิดา การกราบพระรัตนตรัย
การไหว้ แยกผู้ทรงคุณวุฒิ คณะกรรมการ และ
ท่านผู้ชม สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นบรรทัดฐานของ
สังคมไทยเกี่ยวกับ ความสุภาพ การอ่อนน้อมถ่อมตน
ต่อบุคคล ต่อสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ หรือสถานที่อันเป็นที่
เคารพนับถือของทุกคน ว่าควรปฏิบัติตนอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- [1] สวิง บุญเจิม. (ม.ป.ป.). *สรภัญญะอีสาน*. อุบลราชธานี: มรดกอีสาน.
- [2] อุดม บัวศรี. (2541). *มหาอุดม ลิขิตไว้ในคณิ่ง*. ขอนแก่น: นานาคัลงวิทยา
- [3] Hymes, Dell. (1966). On Communicative Competence. In *the Research Planning Conference on language Development among Disadvantaged Children, Veshiva University*. ม.ป.พ.
- [4] Hymes, Dell. (1974). *Foundations in Sociolinguistic: An Ethnographic Approach*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press.
- [5] Saville-Troike, Muriel. (1982). *The Ethnography of communication*. n.p.: University Park Press.